

anletsdrag. För dess utmärkta konstvärde är Herr Professorns namn en säker borgen. När den lyckligen hinner vårt lands kuster, är jag säker om, att mina landsmän på ett värdigt sätt skola betyga Herr Professorn sin glada tacksamhet.

Med största Högaktning framhärdar

Joh. Vilh. Snellman

10

177 J. V. SNELLMAN – F. C. RUNEBERG 26.IV 1856
SLS, Borgåsamlingen

Goda Vän Fredrika!

Du bör ej vara ledsen öfver mitt dröjsmål med manuskrifternas återsändande. Jag kunde anföra: många jern i elden, och det skulle, tror jag, förvåna Dig att höra, huru brokiga en sådan här slarfs bekymmer och arbeten äro. Jag kunde tillägga barnens sjukdomar, messling först, kikhosta sen, och nu en liten en i lunginflammation, som väl lärer sluta med allas vårt slut. Men det är icke detta, utan omsorgen att med godt samvete motsvara ett sådant förtroende, som Vän Fredrika's, hvaraf dröjsmålet kommer.

20

Jag skulle sannerligen ringa akta Din vänskap, om jag blott flygtigt genomläste allt och derpå afgåfve mitt likgiltiga videtur. Min natur behöfver det, att läsa engång och sedan tänka på saken och så läsa engång till – icke på en sysslolös qvällsstund, utan vid mitt arbetsbord, i samma ordning som jag arbetar på Promemorior till Universitetets Kansler, Landbrukssällskapsstadgar, Inträdestal, Ansökningar till Kejs(erliga) Senaten, Litteraturbladsartiklar, Eldassuranspolicer, m. m. m.

30

Blif dock ej skräm, för all denna materialism. I ett hörn af min själ har jag ännu något rum för poesin och –a –g's dikter.

Dessa dikter äro i Din väns tanke somliga vackra, somliga vackrare och somliga, de sköna, vackrast. Att icke trycka dem, alla graderna, går alls icke an. Jag skulle säga enkelt: alla, vore icke »Prologen» och »Pärongrenskan».

Slaget är originelt, behandlingen likaså; uppfinningen ofta utomordentligt lätt och i sin enkelhet rik, utförandet oftast vårdadt och fint. Jag tror, att för sjelfva slagets skuld sistnämnda två saker mera än eljest i prosa böra lemna regeln för bedömandet. Man har parablerna, i hvilka hela värdet ligger derpå, att betydelsen är slående och djup, bilden, i hvilken den lägges, lätt och luftig, och diktion och språk poetiska som den lyriska sångens. Fredrika Runebergs dikter äro parabler af eget slag. De hafva framför de gamla företrädet, att spela mera in i det verkliga lifvet och att i den yttre formen hålla sig enklare. Den poetiska prosan är nemligen en farlig sak; och något litet för mycket skämmer genast bort den. Likväl tror jag förvisst, att slaget icke heller tål det minsta af vanlig roman-prosa; och äro derföre i min tanke de skönaste dikterna de, i hvilka intet påminner om allas vårt Pärongrenska bestyr. I de eljest så vackra »Vackraste Händerna» finnes t. ex. något för mycket häraf. Äfven om de helt små styckena ville jag säga, att de just för sin korthets skuld bäst tåla vid luftighet och glans.

50

Du finner lätt, Goda Fredrika, att denna Din väns tanke äfven är undertecknads, recensentens. Du kan visst hafva Dina egna tankar om

honom och hans recensioner; men om den förra tror Du väl, att han icke har något bättre att säga. Att blott åberopa tycket, vore egenkärt och dumt. Men ett förnuftigt ord – kan gifva uppslag till tre förnuftiga tankar.

Nu en annan sak. Jag bekänner, att jag först tänkte afråda utgifvan-
det af en samling – nu genast. Det har många yttre skäl emot sig. Det
har större pretention. Man måste då noga sikta och sålla. Äfven med
god förmåga och talang är det svårt att undvika enformighet – just för
formens, den poetiska prosans skuld. Och den framträder lätt, då allt
ställes tillsammans i ett band; ty vanliga läsare läsa genast från perma
till perma. Gör häraf inga slutsatser mot det ofvan sagda. Jag talar nu
som en af publiken. Och för den är ett helt band af idel idyller, eller idel
ballader o. s. v., vore de äfven de skönaste, för mycket. Detta är, som
Du ser, blott en yttre spekulations sak. Såsom vän tillägger jag: räkna
icke på humoristiska eller skämtsama mellanslag; ty de löpa icke så, att
med dem den skönare väfnaden kunde sig värdigt randas,

10

Om deremot stycke för stycke redan visat sig i det allmänna, så är det
en helt vanlig sak att samla dem. Intrycket har kommit så småningom,
och i samlingen uppsöker man nu den ena, nu den andra af de gamla
bekanta.

20

Det går dock ej an, att strö det goda ut hit och dit, der det hvarken
får dugliga läsare eller har en nog värdig plats. I senare afseendet kan
det väl vara si och så med Litteraturbladet; men vårt lands bästa läsare
har det visst. Jag tänkte derföre insinuera det och mig, erbjudande för
ark, hvad jag sjelf ungefär har, 15 Rubel Silfver. – Men andra skäl stå
häremot.

Först kommer intet af våra blad, ingen af våra kalendrar till den
större bildade läseverlden i Sverige. Omvänt är förhållandet lika med
Svenska kalendrar här; och der finnes icke heller någon sådan, som
vore något värd. Secundo är honorarium ingen bisak. Och en förläg-
gare i Sverige skall för Samlingen honorera väl; De våra äfven något,

30

Likväl har jag ännu ett »om». Om mera finnes af det slaget: som
»Serdar Khans Maka», »Simrith», »Manala Jungfrun» äfven »Visor-
na» samt »Fläktarnes lek» och annat smått men godt: Sådant som t. ex.
»Prestkragarne» kan äfven någon annan skrifva; men Khanens maka
gör just ingen om. Och det är af detta slag öfvervägande antalet, i min
tanke, borde vara, när Fredrika Runeberg ger ut sina Dikter. Det jag
sett och nyss nämnt, ger visst ett litet häfte; men deri bör då ej något
mindre utmärkt få följa med.

Detta är, som sagdt, allt yttre spekulat. Jag är dock dervid
okunnig om en sak, nemligen huru många och hvilka stycken förut
varit synliga. Jag vet blott af Simrith och Manala <Jungfrun>.

40

Nu har jag visst svarat på mycket, hvarom jag icke alls blifvit
tillfrågad, och kanske varit en Märtha. Men det skadar allt icke att
höra affärsråd af en affärsman,

Med små anmärkningar i manuskriptet har jag alls icke behöft
befatta mig, efter ju Runeberg kommer att genomläsa allt före
tryckningen.

Från det odödliga till det dödliga. Må i denna här bekymmersama
och sjukliga tid Er omgifning förskonas, och Fredrika, som redan haft
så mycket af omsorg och bekymmer, få i stilla ro komma ut till det
kärleksliga Kroksnäs – som dock får en bra oförtjent odödlighet.<.>
Helsa Runeberg. Jag skall snart skrifva till honom, rätt i affärer.

50

Min hustru lilla beder ödmjukt helsa. För oss tillstundar fjerde
natten vid den lilla flickans sjukläger – med föga hopp på annat än en

stilla hädanfärd för barnet. Visst har lifvet mest sorg och ånger att bjuda på; men när man ser en sådan liten gå hädan, ville jag visst gerna hafva den fasta tro, att Guds englars skara förökas. Vare det i Hans hand.

Din
tillgifne Broder
Snellman

H:fors den 26 April 1856,

10 *Ett större bref medföljer.*

178 OM VETENSKAPERNAS SYSTEM

HUB, JVS handskriftssamling

Vetenskap är systematiskt vetande, kunskapen bragt i system. Denna uppfattning af vetenskapen är så gammal, och dess rigtighet så obestridd, att satsen blifvit ett axiom; och hvar och en bildad har någon
20 föreställning om, hvad vetenskap i denna mening är eller bör vara.

Också vill väl ingen tänkande människa påstå, att vetenskapen kunde vara en samling af erfarenhetsrön och undvara allt systematiserande, allt bemödande att förklara och begripa dem. Det intresserar visserligen vettgirigheten att känna, det ett ting är till, och att erfara sättet för dess tillvaro; men det har ett oändligt högre intresse att veta, hvilken plats detta ting i skapelsen intager, att inse lagen för det slags tillvarande, som tillkommer detsamma, grunden för dess tillvaro och dess bestämelse. Icke medvetandet om tingen och det, som sker, utan
30 begripandet af det tillvarande och det skeendes väsende, orsak, ändamål utgör det förnuftiga vetande, hvarigenom människan utmärker sig framför allt skapadt.

En annan sak är, att materialet för hvarje vetenskap måste mödosamt insamlas, förrän det kan bringas i vetenskapens form. Men denna form vore jemförelsevis likgiltig, om den icke i sig sjelf skulle utvidga och höja vetandet. Der systemet endast är en yttre ordning, som icke ökar insigten, der förtjenar det icke detta namn. Det utgör då blott en mekanisk hjälpreda för inlärandet och minnet. Är deremot systemet en utveckling af, hvad forskaren i kunskapsföremålet funnit vara det begripliga, det förnuftiga, en utveckling af sakens begrepp, så
40 bestämmer det tillika, hvad kunskapsföremålet, hvad saken är, hvad den nemligen är för tanken, för den förnuftiga uppfattningen. Och hvar och en inser, att i vetenskapen icke kan vara fråga om någon, annan uppfattning än tankens.

Det är sålunda hvarje menskligt vetande sträfvar till en systematisk form, för att derigenom blifva förnuftig insigt. All vetenskaplig forskning går mot detta mål. Ja det är häri den vetenskapliga forskningen egentligast består. Kan man då säga, att när engång målet är hunnet, när systemet är fullfärdigt, forskningen har fulländat sitt värf? Nej, i vetandet, i denna människosjälens rent andliga verksamhet, måste
50 äfven företrädesvis andens väsende röja sig, att tillhöra icke blott det närvarande, utan äfven ett förflutet och ett tillkommande. Hvarje tid har sitt system och sina systemer, och den har i dem *sin* sannining. Det fullkomliga, för all tid bestående systemet finnes icke och skall aldrig för människan finnas. Det vore vetenskapens död, såsom det fullkomliga vetandet vore slutet på mensklighetens andliga lif öfverhuvud.